

Krajina pod Pálavou

(Shrnutí hlavních poznatků sociologického průzkumu a doporučení)

Z hlediska představy „optimálního“ řešení je možné vymezit tři typy účastníků konfliktní situace v krajině pod Pálavou v souvislosti s vodním dílem Nové Mlýny:

1. zástánci „vypuštění a obnovy původního biotopu“ (dále „zastánci obnovy“),
2. zastánci kompromisních a otevřených řešení („zastánci kompromisu“),
3. zastánci „zachování a dotvoření soustavy nádrží“ („zastánci dotvoření“).

První a třetí typ kvantitativně dominují a převažují nad druhým. Tato okolnost signalizuje konfliktní charakter komunity zainteresovaných skupin a organizací. Zastánci kompromisu jsou jednoznačně v menšině.

Co odděluje zastánce obnovení a zastánce dotvoření a navozuje mezi nimi konfliktní vztahy?

● Rozdílné pojetí kritérií optimálního cílového stavu řešení.

Pro zastánce obnovy jsou podstatná kritéria:

- obnova ekologické funkce vysoké zeleně,
- dlouhodobý výhled řešení,
- synergie dlouhodobé ekonomické efektivity a ekologické stability.

Pro zastánce „dotvoření“ je důležitá:

- nenávratnost změn,
- časově dohledná ekonomická rentabilita,
- vodohospodářská funkce nádrží.

● **Rozdílné pojetí časového horizontu řešení.** Zastánci obnovy uvažují v kontextu dlouhodobých procesů ekologické sukcese, zastánci dotvoření koncipují svá řešení v kontextu časových cyklů návratnosti investic.

● **Rozdílné pojetí tzv. limitních kritérií,** t.j. mezí, za které už při případném hledání kompromisu nejsou ochotni ustoupit. Pro zastánce obnovy je limitním kritériem obnova ekologické funkce vysoké zeleně (propojení narušených biokoridorů). Pro zastánce dotvoření je limitním kritériem zachování retenční kapacity soustavy nádrží, které má být zárukou využití jejich ekonomického potenciálu, prestiže vodohospodářské profese a klidu v obcích kolem nádrží, které po léta snášely přesuny těžké dopravní techniky a obávají se opakování podobné situace.

● **Odlíšné pojetí problému životního prostředí.** Pro zastánce obnovy je charakteristické, že otázku životního prostředí chápou jako komplexní problém ekologické stability. Zastánci dotvoření často chápou tuto otázku jako konglomerát vzájemně neprojených dílčích problémů.

● **Odlíšné pojetí vztahu člověka a krajiny.** Zastánci obnovy

chápu krajinu spíše jako společný domov veškerého života. Pro zastánce dotvoření je optimální taková krajina, která plní funkce požadované člověkem.

● **Identifikace s odlišně orientovaným profesním společenstvím, jeho profesní kulturou a profesní prestiží.** Zastánci obnovy se převážně orientují na „biocentrickou“ kulturu ekologické profese. Zastánci dotvoření se orientují převážně na „hydrocentrickou“ kulturu vodohospodářské profese. Zatímco první vidí v dnešních politických poměrech příležitost prosadit své dříve mocensky potlačované argumenty a názory, druzí chápou jejich útok jako ohrožení své prestiže.

● **Odlíšné chápání pojmu „racionální argument“.** Zastánci dotvoření většinou nejsou ekologicky erudovaní, proto vnímají spíše emotivní dimenzi dopadu svého technického díla na krajinu a uniká jim racionální jádro ekologické argumentace, zastánce obnovy vnímají jako iracionální romantiky. Naopak, protagonisté profesní kultury ekologů pohlízejí na vodohospodáře jako na málo racionální technokraty, kteří sentimentálně – z prestižních, nikoli věcných důvodů – lpí na zachování svého technického díla, aniž by chápali jeho destruktivní povahu.

● **Komunikace mezi zastánci obnovy a dotvoření je ritualizována letitou zkušeností s výměnou nekompromisních prohlášení a politických manipulací.** Jedni od druhých stále očekávají totéž – neústupnost a snahu mocensky obejít argumenty druhé strany. Situace se vyvinula k bodu, který lze charakterizovat jako únavu ze zákopové války.

● **Zastánci obnovy a dotvoření se navzájem vnímají pod zorným úhlem stereotypů „typického odpůrce“.** Pro zastánce obnovy je tímto typickým odpůrcem zaměstnanec jedné z vodohospodářských organizací, který podle nich podřizuje argumentaci partikulárním zájmům, chápe přírodu jako objekt manipulace a nechce přiznat profesní chybu. Pro zastánce dotvoření je typickým odpůrcem reprezentant jedné z ekologických iniciativ, který je podle jejich představ nekompromisní, neústupný, vidí a prosazuje pouze svoje, všem se snaží vnutit vlastní řešení, bez ohledu na jejich zájmy.

Co zastánce obnovy a dotvoření latentně spojuje?

● Zastánci obou stanovisek k řešení situace v krajině pod Pálavou si **shodně váží zdraví a zdravého životního prostředí,** sociální jistoty, zajímavého života, odpovědnosti za osud obce a bližního, demokracie, souladu v mezilidských vztazích a morální zodpovědnosti. Preference těchto hodnot je rovnoměrně distribuována v obou táborech, což je nutnou, nikoli však dostačující podmínkou dialogu a případné dohody.

- Oba tábory **respektují kritérium polyfunkční krajiny**. Různé pojetí časového horizontu sice vede k odlišnému pojetí škály funkcí, kterými se má řešení situace v krajině pod Pálavou zabývat, respekt ke kritériu polyfunkční krajiny by však mohl zprostředkovat kompromis v případě, že by zastánci dotvoření uznali jako pro člověka důležitou funkci krajiny možnost soužití a kontaktu s pestrým světem živé přírody. V návaznosti na to by bylo možné společně konstruovat model kritérií, který by skloubil hlediska retenční schopnosti území a rekonstrukce ekologické struktury krajiny pod Pálavou.

- Obě strany „fronty“ **jsou vnitřně heterogenní** a jednoduše obraz „typického odpůrce“ někoresponduje s vnitřní strukturou postojů a názorů zastánců jednotlivých řešení. Vědomí tohoto faktu zvyšuje možnost navázání dialogu. Zastánci obnovy například vkládají naději na domluvu do nové generace vodohospodářů, která svou osobní prestiž a identitu neodvozuje od společenského uznání užitečnosti nádrží pod Pálavou.

- Na obou stranách „fronty“ **jsou lidé, kteří důvěřují profesionálním ochráncům přírody**. Zastánci obnovy je považují za „své“, zastánci dotvoření je znají ze služebních jednání a mají zkušenost s komunikací s nimi.

- V obou táborech je **část stoupců, kteří důvěřují věrohodnému a racionálně zdůvodněnému argumentu**. Přes rozdíly v chápání pojmu „racionální argument“ je možné na účt k věrohodné odborné informaci založit dohodu o pravidlech dialogu.

- Na obou stranách „fronty“ **jsou lidé, kteří věří v možnost kompromisu** a respektují právo všech zainteresovaných účastníků na rozhodování o řešení.

- Mezi zastánci kompromisních řešení **existují jedinci, kteří dobře chápou racionalitu argumentace obou stran konfliktu** a jsou dobře informováni o obou dominantních stanoviscích. Tito lidé jsou protagonisty specifických profesních kultur, které spojují erudici dílčí specializace s ekologickou erudicí (např. hydrobiologové, lesáři, pracovníci státní správy působící na úseku životního prostředí a pod.).

Někteří respondenti navrhovali, aby dialog mezi oběma stranami konfliktu zprostředkoval diplomaticky vystupující „tlumočnick“. Tuto funkci by mohl zastávat právě protagonista některé ze „smíšených“ profesních kultur.

Za „hluché místo“ je možno označit fakt, že ti účastníci konfliktu, kteří s nadějí čekají na dialog, doufají, že jej zorganizuje někdo jiný, „třetí“.

* * *

Filosofie zastánců obou dominantních koncepcí („vypuštění 3. nádrže a obnovení původního biotopu“ a „zachování a dotvoření nádrží“) jsou hluboce rozdílné. Konfliktní charakter se posiluje tím, že zastánci odlišných koncepcí reprodukují letitou zkušeností ustálený rituál vyhlašování nekompromisních proklamací. Přesto existují latentní faktory dialogu. Mezi ně je možné počítat zejména oboustranný respekt ke kritériu polyfunkčnosti krajiny, oboustrannou úctu k věrohodnému, racionálně zdůvodněnému, odbornému argumentu, oboustranný respekt k pracovníkům profesionální ochrany přírody a vnitřní názorovou heterogenitu skupin, které zastávají odlišná stanoviska. Tato heterogenita nabízí možnost najít s některými členy protivné strany dosud neznámé styčné názorové body a odvodit od nich možnost dialogu.

Je třeba, aby někdo „třetí“ inicioval dialog, jehož účelem by v první fázi bylo dosažení vzájemného pochopení racionálního jádra argumentace obou stran konfliktu a pokus o dohodu o pravidlech dialogu. Teprve po této přípravné fázi je možné iniciovat věcný dialog o kompromisním řešení. Výchozím bodem druhé fáze dialogu by se mělo stát hledání vyváženého modelu funkcí, které by měla krajina po realizaci kompromisní koncepce řešení nabízet člověku i ostatním částem živé přírody.

Obě fáze dialogu by měl zprostředkovat nezainteresovaný člověk, který dobře zná filosofii a argumentaci obou dominantních stran konfliktu.

Hlavu nahor, příroda!
Budeme ťa intenzifikovať! ..

